

»Yksi suurimmista elossa olevista rakkauden ja avioliiton kronikoitsijoista...

Odota ihmeitä - Patchett lunastaa odotukset aina.»

- ELLE

Suomentanut Irmeli Ruuska

Kerro siitä kesästä

wsoy

Ann Patchett

ANN PATCHETT

Kerro siitä kesästä

Suomentanut Irmeli Ruuska

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Lainauksen William Shakespearen näytelmästä *Kuten haluatte* on suomentanut Paavo Cajander ja lainaukset näytelmästä *Kuningas Lear* Matti Rossi.

Lainauksen Anton Tšehovin näytelmästä *Kirsikkapuisto* on suomentanut Eino Kalima.

Lainaukset *Cabaret*-musikaalista on suomentanut Jukka Virtanen (Näytelmäkulma, office@dramacorner.fi).

Lainauksen Herman Melvillen novellista ”Bartleby” on suomentanut Juhani Lindholm.

Ensimmäinen painos

Englanninkielinen alkuteos
Tom Lake

COPYRIGHT © 2023 BY ANN PATCHETT

Suomenkielinen laitos © Irmeli Ruuska ja WSOY 2025
Lönrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki
Werner Söderström Osakeyhtiö
ISBN 978-951-0-50984-5

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:
tuotevastuu@wsoy.fi

Kate DiCamillolle, joka antoi lyhtynsä loistaa

Se, että minulle ja Veronicalle annettiin avaimet ja meidän käskettiin tulla aikaisin jäätävän kylmänä huhtikuun lauantaina avaamaan koulun ovet *Meidän kaupunkimme* koe-esiintymistä varten, oli todiste tylsästä luotettavuudestamme. Näytelmän ohjaaja, herra Martin, oli isoäitini ystävä ja State Farmin vakuutusvirkailija. Sillä tavalla minä jouduin siihen mukaan, isoäidin kautta, ja Veronica joutui mukaan, koska me teimme lähes kaiken yhdessä. New Hampshirissa siihen näytelmään ei kyllästytty koskaan. *Meidän kaupunkimme* tuntui meistä samalta kuin perustuslaki tai kansallislaulu »Tähtiviiri» muista amerikkalaisista. Se puhutteli meitä, sai meidät tuntemaan, että olimme erityisiä ja tulimme nähdyksi. Herra Martin odotti koe-esiintymiseen suurta osanottoa, mikä selitti liikuntasalin tarpeen tuona päivänä. Harrastajateatterin produktio ei liittynyt mitenkään meidän lukioomme, mutta koska herra Martin oli myös rehtorin vakuutusvirkailija ja mitä luultavimmin myös hänen ystävänsä, pyyntöön suostuttiin. Sellaista meidän kaupungissamme oli.

Menimme sinne termosmukit täynnä kahvia, ja kummallakin oli mukana paksu pokkari, Veronicalla *Tulisilmä* ja minulla *Tohtori Živago*. Viihdyin koulussa, mutta inhosin liikuntasalia ja kaikkea mitä se edusti: joukkueurheilua, kannustusjuhlia, häijyjä kickball-otteluita, ympyrässä juoksemista silloin kun oli liian kylmä mennä ulos, tanssiaisia ja päättäjäisiä. Mutta tuona

lauantaiamuna sali oli tyhjä ja oudon kaunis. Auringonvalo tuli sisään kapeista ikkunoista katon rajasta. Tuskin olin koskaan ennen tajunnut, että liikuntasalissa oli ikkunat. Lattia, seinät ja katsomo olivat kaikki samanlaista vaaleaa puuta. Näyttämö oli salin toisessa päässä koripallorenkaan takana; paksut, punaiset verhot oli vedetty sivuun, niin että takaa paljastui himmeän musta tyhjyys. Koe-esiintymiset oli määrä hoitaa siellä. Meidän oli käsketty pystyttää näyttämön eteen siirrettävä pöytä ja viisi taittotuolia («Lähelle, mutta ei liian lähelle», herra Martin oli sanonut) ja toinen pöytä kahdenkymmenkahdeksan metrin päähän vastakkaisen korirenkaan alle aivan aulan ovien eteen. Meidän tehtävämme oli ottaa ilmoittautumiset vastaan tuon toisen pöydän ääressä. Kiskoimme siirrettävät, kokoontaitettavat pöydät varastokomerosta. Otimme esiin taittotuolit. Meidän kuului neuvoa aamulla ihmisille, miten lomake täytettiin: *Nimi, Taiteilijanimi (jos eri), Pituus, Hiusten väri, Ikä (seitsemän vuoden välein eriteltynä – ole hyvä ja ruksaa yksi kohta), Puhelinnumero.* Toiveikkaita osallistujia oli pyydetty ottamaan mukaan kasvo-kuva ja ansioluettelo, jossa lueteltiin kaikki roolit, joissa he olivat aiemmin esiintyneet. Mukissa oli kyniä. Ilman ansioluetteloa tuleville lomakkeeseen oli jätetty tyhjää tilaa, johon kirjoittaa, ja Veronica oli valmis ottamaan polaroidkuvan niistä, joilta kasvo-kuva puuttui, ja kiinnittämään sen sitten klemmarilla lomakkeeseen. Herra Martin teroitti meille, ettemme saisi antaa kenenkään nolostua vähäisen kokemuksensa vuoksi, koska, sanatarkasti lainattuna, »siitä joukostahan timantit joskus löytyvät».

Mutta Veronica ja minä emme olleet teatterityttöjä. Teatterityttöjä ei ollut pyydetty tähän tehtävään, sillä hehän olisivat voineet haluta pyrkiä johonkin rooliin. Me olimme tavallisia tyttöjä, joilla ei ollut mitään käsitystä siitä, miten saada aikuiset tuntemaan, että heidät tuomittiin puutteellisen esiintymiskokemuksensa vuoksi. Paperitöiden jälkeen meidän oli määrä ojentaa hakijoille numerolappu ja liuskat, joista heitä pyydetäisiin

lukemaan, »plarit», kuten herra Martin sanoi niitä kutsuttavan, ja sitten ohjaisimme heidät takaisin aulaan odottamaan.

Kun ovet avattiin kahdeksalta, sisään tulvi väkeä niin paljon, että Veronican ja minun piti palata kiireesti pöytämme ääreen, jotta ehtisimme sinne ennen sitä ihmisjoukkoa. Jouduimme heti täyttää päätä töihin.

»Kyllä», vakuutin yhdelle jos toisellekin naiselle, »jos luette rouva Gibbsin osan, teitä harkitaan silti myös rouva Webbin rooliin.» Jätin sanomatta – vaikka se kävikin nopeasti ilmi –, että vaikka joku lukisikin Emilyn osan, häntä harkittaisiin silti Emilyn äidin rooliin. Lukionäytelmissä ei ollut tavatonta, että viisitoistavuotias esitti seitsentoistavuotiaan äitiä, mutta harrastajateatteri oli eri juttu. Sinä aamuna toiveikkaita oli kaikenikäisiä, tarjokkaat eivät olleet vain vanhoja miehiä, jotka toivoivat pääsevänsä näyttämöestariksi, vaan joukossa oli myös yliopistoväkeä, joka pyrki Emilyn tai Georgen osaan. (Emilyillä oli liikaa meikkiä, ja he olivat pukeutuneet kuin maatilatorilla kanelipullia myyvät amissitytöt. Georget vilkuilivat salaa muita Georgeja.) Vilpittömät lapset lähestyivät pöytäämme ja ilmoittivat tulleensa lukemaan Wallyn tai Rebeccan osaa. Vanhemmilta kai puuttui lapsenvahti, sillä kuka kymmenvuotias poika nyt ilmoittaa aamiaisella haluavansa olla Wally Webb?

»Jos koko tuo jengi tulee tänne uudestaan ja ostaa lipun, näytelmästä tulee jymymenestys», Veronica sanoi. »Koko tuotanto voi siirtyä suoraan Broadwaylle, ja meistä tulee rikkaita.»

»Miten *me* nyt sillä rikastuisimme?» kysyin.

Veronica sanoi, että se oli vain yleistys.

Herra Martin oli huomionnut kaiken muun paitsi kirjoitus-alustat, ja se osoittautui todelliseksi epäkohdaksi. Pöytäämme käytettiin kirjoituspöytänä, mikä muodostui sujuvuuden kannalta pullonkaulaksi. Yritin päättää, kumpi oli masentavampaa: nähdä tuttuja vai tuntemattomia ihmisiä. Cheryl, varmaan äitini ikäinen Major Marketin kassa, piteli ansioluetteloa ja kasvokuvaa

lapaset kädessä. Minusta tuntui, että jos Cheryl oli aina halunnut näyttelijäksi, en voisi käydä siinä ruokakaupassa enää koskaan. Entä ventovieraiden laumat, takkeihinsa ja huiveihinsa kääriytyneet miehet ja naiset, joiden tavasta vilkuilla ympärilleen kävi selväksi, että he olivat tässä salissa ensi kertaa. Yhtä surulliselta tuntui ajatella heitä, ihmisiä, jotka olivat ajaneet tänne jäätävän kylmänä aamuna ties kuinka kaukaa, koska he halusivat ajaa tänne harjoituksiin ja esityksiin vielä kesälläkin.

»'Koko maailma on näyttämö'», Veronica sanoi, koska Veronica osasi lukea ajatukseni, »'ja miehet, naiset, kaikki siin' esiintyvät.'»

Otin vastaan ansioluettelon ja kasvokuvan, jotka ystäväni Marcian isä ojensi (tai Mar-sii-an isä, kuten Marcia nimensä äänsi). Olin istunut heillä ruokapöydässä, istunut tuon miehen farmariauton takapenkillä, kun hän oli vienyt perheensä jäätelölle, nukkunut toisessa sängyssä hänen tyttärensä hempoan ruusunpunaisessa huoneessa. En ollut tuntevinani häntä, koska ajattelin sen olevan kaikkein armeliainta.

»Laura», hän sanoi hymyillen niin että kaikki hampaat näkyivät. »Huomenta! Onpas täällä porukkaa.»

Myönsin, että niin oli, annoin hänelle järjestysnumeron ja plariliuskat ja käskin hänen mennä takaisin aulaan odottamaan.

»Missä täällä on vessa?» hän kysyi.

Se oli kamalaa. Jopa miehet halusivat tietää, missä vessa oli. He halusivat pöyhiä pipon litistämiä hiuksiaan. He halusivat lukea osansa ääneen peilin edessä nähdäkseen, miltä näyttivät. Sanoin, että kieliluokkien viereiseen vessaan olisi vähemmän tungosta.

»Teillä tyttöillä tuntuu olevan kiire», isoäitini sanoi. Hän ilmaantui taaksemme juuri kun Marcian isä marssi pois.

»Haluatteko jonkin roolin?» Veronica kysyi isoäidiltä. »Minulla on tuttuja. Voin tehdä teistä tähden.» Veronica rakasti isoäitiäni. Niin kuin kaikki.

»Tulin vain katsomaan.» Isoäiti vilkaisi näyttämön edessä olevaan pöytään osoittaakseen, että istuisi siellä herra Martinin ja teatterilaisten kanssa. Isoäiti, jolla oli kaupungissa korjaus-ompeleminen, Stitch-It, oli ilmoittautunut vapaaehtoiseksi puvustajaksi, mikä merkitsi, että hän oli ilmoittanut myös minut vapaaehtoiseksi puvustajaksi, koska työskentelin koulun jälkeen hänen ompelimossaan. Hän suuteli minua päälle ja meni pitkän, tyhjän koripallokentän yli kohti kaukaista pöytää.

Koe-esiintymisten olisi pitänyt alkaa tasan kymmeneltä, mutta kirjoituslustrilanteen vuoksi kello oli jo yli puoli yksitoista. Kun kaikki olivat ilmoittautuneet, Veronica sanoi jakavansa hakijat järjestysnumeron ja haetun roolin mukaan pieniin ryhmiin ja vievänsä heidät sitten käytävään odottamaan. »Menen paimenkoiraksi», hän sanoi ja nousi pöydän äärestä. Minä jäisin hoitamaan äänettömästi mattimyöhäisten ilmoittautumiset. Herra Martin ja isoäiti istuutuivat kolmen muun ihmisen kanssa paikoilleen näyttämön edessä olevaan pöytään, ja samassa koko aamun salissa vallinnut häly hiljeni. Aina kun hakijan nimi huudettaisiin, Veronican kuului saattaa hänet käytävää pitkin portaikkoon ja sitten näyttämön taitse aivan sen etureunaan. Koe-esiintymistä odottavien ei ollut lupa katsella muiden koe-esiintymisiä, ja jo esiintyneitä kehoitettiin lähtemään, ellei heitä erikseen pyydetäsi jäämään. Kaikki näyttämö-mestarit esiintyisivät ensin (olihan näyttämö-mestarilla näytelmän suurin ja tärkein rooli), sitten kaikki Georget ja Emilyt, sitten muut Webbit (herra, rouva ja Wally) ja muut Gibbstit (tohtori, rouva ja Rebecca). Pienemmät roolit olisivat palkkiohakuun osallistuneille. Kukaan ei toivo kotoa lähtiessään päätyvänsä konstaapeli Warrenin rooliin, mutta jos tarjolla on vain konstaapeli Warren, silloin se otetaan.

»Herra Saxon», ohjaaja Martin huusi. »Te luette toisen näytöksen alun.» Kaikki näyttämö-mestarit lukisivat toisen näytöksen alun.

Oli yllätys, että erotin herra Saxonin hivenen laahustavat askeleet, kun hän kulki näyttämön poikki. »Olenko minä ensimmäinen?» Herra Saxon ei ollut ottanut huomioon, että niin saattaisi käydä, jos tulisi lukion liikuntasalille puoli tuntia ennen ovien avautumista.

»Kyllä vain, hyvä herra, olette kuin olettekin», herra Martin sanoi. »Olkaa hyvä ja aloittakaa, kun olette valmis.»

Niinpä herra Saxon selvitteli kurkkuaan, ja odotettuaan kokonaisen minuutin pitempään kuin mitä olisi voinut pitää pelkästään kiusallisena hän aloitti. »Kolme vuotta on kulunut», hän sanoi. »Niin, aurinko on noussut yli tuhat kertaa.»

Katselin yhä aulaan päin, kuten olin katsonut kaiken aamua, vaikka kahdet pariovet olivatkin nyt kiinni. Herra Martin, isoäitini ja heidän kanssaan istuvat ihmiset olivat kaukana, selin minuun, ja minä istuin selin heihin, ja lavalla kauheaa kuolemaa kärsivä herra Saxon katseli epäilemättä ohjaajaa eikä jonkun lukiolaistytön selkää. Silti en kohteliaisuuttani kääntynyt. Mies luki osansa aina liuskan loppuun asti. »No niin! Tuolta tulee varttia vaille kuuden juna Bostoniin», hän sanoi lopulta ääni tulvillaan huojennusta. Lukeminen kesti kaksi minuuttia, ja ihmettelin, miten kukaan oli katsonut viisaaksi valita niin pitkän pätkän.

»Suuret kiitokset», herra Martin sanoi äänellä, jossa ei ollut rohkaisun häivää.

Vaivuin alakuloisuuden alhoon. Jos Veronica olisi ollut vieressäni, olisimme pelanneet ääneti hirsipuuta, lisänneet siihen jäsenen jokaista herra Saxonin liian surumielistä sanaa kohti. Olisimme välttäneet katsomasta toisiimme nauramisen pelossa. Mutta Veronica oli käytävällä eikä kukaan ollut tullut myöhässä, vaikka olimme olleet siitä varmoja. Ilmeni, että kaikilla koeesiintyjillä oli ollut sama ajatus: saapua ajallaan, ilmoittautua ja seistä ohjeiden mukaan jonossa – osoittaa siten yhteistyökykyään. Herra Martin kutsui toisen toiveikkaan, herra Parksia.

»Aloitanko sivun ylälaidasta, tästä merkitystä kohdasta?»
herra Parks kysyi.

»Sopii oikein hyvin», herra Martin sanoi.

»Kolme vuotta on kulunut», herra Parks sanoi ja odotti sitten kolme vuotta tähdentääkseen kohtaa. »Niin.» Hän piti taas tauon. »Aurinko on noussut yli tuhat kertaa.»

Herra Parks esiintyi Mainelle, ei New Hampshirelle. Jos olisin kääntynyt katsomaan, epäilemättä olisin nähnyt jonkun keltaiseen anorakkiin pukeutuneen miehen hummeri kinalossaan. Ojensin ääneti käteni tuolin selkämyksellä roikkuvaan reppuun ja tunnustelin sieltä *Tohtori Živagoa*. Näinhän olin Veronican kanssa suunnitellut: hakijat lukisivat osansa, ja minä lukisin kirjaa, ja kun pitkästyisimme, vaihtaisimme paikkaa, jotta myös Veronica voisi lukea. Herra Parks ei ollut vielä lähelläkään liuskan loppua. *Tohtori Živagon* etuna oli se, että juonen kiemuruus vaati koko aivokapasiteettini. En välittänyt niinkään itse kirjasta, mutta halusin tietää, miten Laran kävisi. Kuullessani kuudetta kertaa, miten joku toiveikas näyttämöestari ilmoitti, että aurinko oli noussut, oivalsin, ettei Pasternak soveltunut näihin oloihin, ja niinpä käänsin tuolini ympäri.

Yksi toisensa perään näyttämöestarit kävelivät lavalle ja aloittivat. Yhdenkään lukiolaistytön ei pitäisi joutua katselemaan niin kiusaantunutta kehonhallintaa ja tuijottamaan käsissä tärkeää paperia. Joillakin oli säällinen ääni, mutta jos heidät olisi pudottanut yli laidan, he olisivat painuneet pohjaan kuin ankkuri. Kantavuus nolla. Toiset osasivat olla luontevasti, kävelivät ympäriinsä toinen käsi taskuun työnnettynä, mutta äänsivät joka sanan foneettisesti. Se oli kahtiajakoa, joko kehon tai äänen hallintaa: joillakin näin, joillakin noin, mutta kukaan ei selviytynyt molemmista ja moni ei kummastakaan. Kaiken kaikkiaan näyttämöestareiden suoritus oli yhtä ketjukolaria, ajoneuvoja kasassa, enkä voinut kääntää siitä katsettani.

Vastoin kaikkia todisteita New Hampshiressa oli melkein ke-
vät. Toiseksi viimeinen kouluvuoteni olisi ohi seitsemän viikon
kuluttua, mutta ajattelin usein, että varsinainen koulutukseni al-
koi tuosta päivästä. Mikään lukemani kirja ei ollut yhtä tärkeä,
mikään matematiikan koe tai historian esitelmä ei ollut opetta-
nut minulle esiintymistä, enkä tarkoita »esiintymisellä» näyttä-
möllä oloa vaan elämää. Opin näkemästäni mitäpä muuta kuin
tavan esittäytyä maailmalle. Oli täysin eri asia katsella vuoro-
sanansa opetelleita ja kuukausien ajan valmennettuja näyttelijöi-
tä kuin nähdä aikuisten takeltelu ja epäonnistuminen. Oli taian-
omaista ymmärtää, missä kukin meni vikaan. Liberty Bankin
lainavirkailija, herra Anderson, oli ottanut mukaansa rekvisii-
taksi piipun, jonka piteleminen olisi voinut olla hyväkin asia,
mutta hän piti sen hampaisiinsa puristettuna. Ilman näyttelijän
taitojakin ymmärsin, että kyky irrottaa leuat toisistaan helpotti
puhumista, mutta vaikka minä tiesin sen, hän ei. Sitten, kesken
kaksi minuuttia kestävän puheen, hän taittoi paperin, josta luki,
sujautti sen pikkutakkinsa povitaskuun, kaivoi takkinsa paikka-
taskusta tulitikkurasian ja sytytti piippunsa. Imaisut, joilla tupak-
kan sai palamaan, pesästä nouseva pieni liekki, se kaikki kuului
hänen koe-esiintymiseensä. Sitten mies työnsi tulitikkurasian ja
käytetyn tikun takaisin taskuunsa, otti tekstiliuskan povitaskusta,
avasi sen ja jatkoi esitystään makean piipunsauhun leijaillessa
kattoparruihin ja edetessä sieltä salin perälle minun luokseni.

Osoitti herra Martinin mielenlujuuutta, ettei hän yksinkertai-
sesti noussut ja sanonut *Meidän kaupunkimme* ohjaamisesta, että
antaa olla, ei kiinnosta. Hän vain yski ja kiitti herra Andersonia
käynnistä. Herra Anderson nyökkäsi vakavana ja lähti.

Jokaisella näyttämöemestarilla oli tarjottavanaan jokin ta-
haton opetus: selkeys, tarkoitus, yksinkertaisuus. Opin heiltä.
Kaikkien ystäväni tavoin minä pohdin, mitä elämälläni teki-
sin. Kaavailin itselleni englanninopettajan uraa, koska englanti
oli paras oppiaineeni ja ajatus, että viettäisin elämäni lukien ja

panisin muutkin lukemaan, vetosi minuun. Tuhertelin kierrevihkon loppuun ideoita lukusuunnitelmaksi, ajattelin, miten aloitaisimme *David Copperfieldista*, mutta tuskin olin päättänyt antaa opetustyöhön, kun jo sanouduin irti siitä ajatuksesta ja pyysin hakulomakkeen Rauhanjoukkoihin liittymistä varten. Rakastin kirjoja, totta kai, mutta miten voisin viettää elämäni luokahuoneessa, kun tiesin, että kaivot odottivat kaivamista ja hyttysverkot jakelua? Rauhanjoukot olisivat suorin reitti siihen, että voisin tehdä elämässäni jotain todella säällistä. Säällisyys, sana, jonka ulotin koskemaan kaikkea, mitä hyvä ihminen teki, vaikutti vahvasti ajatuksiini tulevaisuudesta. Eläinlääkärin työ oli säällistä – jossain vaiheessa me kaikki halusimme eläinlääkäriksi –, mutta sitä varten piti valita kemia, ja kemia hermostutti minua.

Mutta miksi aina tavoitella kuusisataasivuisia brittiläisiä romaaneja, kovia tieteenaloja ja töitä, joihin vaadittiin malaria-rokotus? Miksi en voisi tehdä jotain, missä olin jo ennestään hyvä? Kaikki ystäväni olivat sitä mieltä, että minun pitäisi ottaa vastuulleni isoäidin korjausompelimo, koska osasin ommella ja he eivät. Eivät heidän äitinsäkään osanneet. Kun päärmäsin helman tai kavensin vyötärön, he katsoivat minua kuin Prometheusta, joka oli laskeutunut Olympokselta tulen kanssa.

Jos ihmettelette, mitä säällistä korjausompelussa sitten on, voin sanoa sen: minun isoäitini. Hän oli sekä ompelija että inhimillisen säällisyyden lähde. Puhuessaan farkuista, jotka pelastin joutumasta hyväntekeväisyyskirpparin kassiin kaventamalla lahkeet, Veronica sanoi: »Olet pelastanut elämäni!» Ihmisistä oli mukavaa, että vaatteet istuivat hyvin, joten oli avuliasta, säällistä, tehdä niistä hyvin istuvia. Sen opin isoäidiltäni, jolla oli aina keltainen mittanauha kaulassa ja neulatyyny kuminauhalla ranteeseen kiinnitettynä (neulatyynyviehe, kuten sitä nimitin).

Seuratessani, miten ne miehet toistivat kehnosti aina samat repliikit samalla kun kiillottivat silmälasejaan valtavalla, valkoisella nenäliinalla, aloin tosiaan pohtia elämäni.

»Hetkinen, hetkinen, halusitko sinä eläinlääkäriksi?»

Maisie pudistelee päätään. »Et kyllä halunnut. Et ole puhunut siitä mitään.» Maisie aloittaa syksyllä kolmannen vuotensa eläinlääketieteellisessä, jos tunteja ylipäänsä pidetään syksyllä.

»Halusin vähän aikaa. Tiedättehän, millaista lukioaika on.»

»Halusithan sinäkin lukiossa lastenlääkäriksi», Nell sanoo siskolleen puolustaen minua.

»Voisiko joku selittää, miten tämä liittyy Peter Dukeen?» Emily kysyy. »Mitä tekemistä ompelulla on Duken kanssa?»

Tytöt ovat käskeneet minun aloittaa tarinani alusta, vaikka alku ei kiinnosta heitä vähääkään. He haluavat kuulla vain ne osat, jotka haluavat, ja muun voi leikata pois ajan säästämiseksi. »Jos kerran osaatte hoitaa tämän paremmin, niin kerto-kaa itse», minä sanon nousten, vaikka en haluakaan rangaista heitä. Venyttelen käsiäni pään päällä. »Voitte kertoa sitä tarinaa kolmestaan.» Luoja tietää, että täällä on muutakin tekemistä.

»Hiljaa», Nell sanoo siskoilleen. Hän taputtaa kädellään sohvaa. »Tule tänne», hän sanoo minulle. »Tule takaisin. Me kuuntelemme.» Nell tietää, miten ihmisiä käsitellään.

Vanhin, Emily, pyyhkäisee tumman, silkkisen hiuspaljou- tensa olan yli. »Luulin vain, että nyt puhutaan Dukesta. Sitä minä vain sanon.»

»Älä viskele hiuksiasi», Maisie sanoo ärtyneesti. Keväällä Maisie pyysi isältään, että tämä leikkaisi hänen hiuksensa lyhyiksi, ja ikävöi nyt entistä tukkaansa. Hänen pieni koiransa Hazel nou- see pystyyn, pyörähtää kömpelösti sohvalla kolme kertaa ja kie- rähtää sitten mukavasti kerälle. Tytöt sanovat olevansa valmiita.

Kaikki kolme ovat nyt yli kahdenkymmenen, ja kaikesta kehityksestään ja näennäisestä valveutuneisuudestaan huoli- matta he eivät ole vähääkään kiinnostuneita muista tarinoista kuin siitä, joka käsittelee erästä komeaa julkkismiestä. Olen kui- tenkin heidän äitinsä, ja he ymmärtävät, että heidän on siedet- tävä minua päästäkseen kuulemaan hänestä. Istahdan takaisin

sohvalle voidakseni jatkaa, ja tiedän varsin hyvin, etten kerro heille koskaan niitä kohtia, joiden kuulemista he odottavat.

»Siis Dukeen», Emily sanoo. »Olemme valmiita.»

»Voin vakuuttaa, ettei hän ilmaannu tarinaan vielä aikoihin.»

»*Olivatko kaikki näyttämömestarit siinä?*» herra Martin kysyi lopulta väsyneesti.

Veronican pää pilkisti esiripun takaa. »Olivat», hän huusi, ja sitten katseemme kohtasivat. Hän nykäisi päänsä takaisin sekunnin murto-osaa ennen kuin alkaisi nauraa.

Herra Martin otti termospullonsa lattialta ja kiersi korin auki sillä välin kun hänen toverinsa supisivat keskenään. »Eteenpäin», hän sanoi.

Siinä missä näyttämömestari on yksinäinen hahmo, George ja Emily elävät suhteessa toisiinsa ja omaan kotiväkeensä, joten Georget ja Emilyt esiintyivät pareittain. Jälleen herra Martin oli valinnut luettavat pätkät toisesta näytöksestä, mikä oli mielestäni (ja nyt se liikuntasalin perällä istuva lukiolaistyttö pursui vastaheränneitä näkemyksiä) järkevä valinta. Ensimmäinen lyhyt vuoropuhelu korosti enemmän Emilyn ja toinen enemmän Georgen osuutta, ellei sitten otettu huomioon henkilön kykyä kuunnella, jolloin asetelma vaihtui.

Mietin, oliko parit valittu vain ottamalla jonosta kaksi peräkkäin seisovaa ihmistä vai oliko se jokin Veronican hassu tempku, koska ensimmäinen George näytti noin kuusitoistavuotiaalta ja ensimmäinen Emily, vaikka mistäpä minä hänen ikäänsä tiesin, juuri niin vanhalta kuin kolmekymmentäviisivuotias voi näyttää. Huhu kertoi, että jotkut naiset halusivat ikuisesti esittää Emilyä. He kiersivät New Hampshiressa kaupungista toiseen ja yrittivät vuosi vuoden perään päästä siihen osaan. Tämän Emilyn hiukset olivat saparoilla.

Herra Martin kysyi, olivat he valmiita, ja George aloitti heti.

»Emily, miksi olet minulle vihainen?» hän sanoi. Minulla oli se käsikirjoitussivu sylissäni.

Emily sulki silmänsä. Hän oli selvästi suuttunut Georgeen, mutta yritti päättää, sanoisiko sen tälle vai ei. Sitten hän kääntyi ja katsoi herra Martinia. Hän varjosti silmiään kädellä siten kuin elokuvissa tehdään, kun puhutaan katsomossa istuvalle ohjaajalle, mutta koska täällä ei ollut parrasvaloja, joiden vuoksi siristellä, ele epäonnistui. »En ollut vielä valmis», hän sanoi.

»Ei mitään hätää», herra Martin sanoi. »Aloittakaa vain alusta.»

Kuvittelin, miten hän puhui ihmisten kanssa auto- tai henkivakuutuksesta, siitä, miten State Farm auttaisi, jos heidän kotinsa palaisi poroksi. Varmasti hän helpotti heidän asiointiaan.

»Emily, miksi olet minulle vihainen?» George kysyi uudelleen.

Emily katsoi Georgea murhaavasti ja kääntyi taas herra Martiniin päin. »Ei hän voi aloittaa ihan noin vain», Emily sanoi. »Minun on oltava valmis.»

Ensin en ymmärtänyt, mistä oli kysymys, mutta sitten tajusin: nainen oli hävinnyt. Kuin hevonen, joka kompastuu heti lähtöportin jälkeen. Se oli ohi jo ennen kuin hän oli aloittanutkaan.

»Voimme ottaa sen uusiksi», herra Martin sanoi. »Ei se haittaa.»

»Mutta haittaahan se.» Purskahtaisiko nainen itkuun? Sitähän me odotimme.

Poika oli pitkä, ja hänen vaaleanruskea, hullu hiuspehkonsa näytti siltä kuin hän olisi leikannut hiuksensa itse pimeässä. Hänen ilmeensä sai minut ajattelemaan, että hän oli päähkäillyt päässään jotain baseballin yksityiskohtaa ja tajunnut vasta nyt olevansa pulassa. »Olen kamalan pahoillani», George sanoi,

juuri siten kuin George sen sanoisi – pahoillaan ja huolissaan ja koko juttua hieman pelästyen. Lyhyesti sanottuna se tyyppi eteni koe-esiintymisessään, ja myös Emily tiesi sen.

»Haluan palata jonoon», nainen sanoi empivästi. »Haluan lukea jonkun muun kanssa.»

»Sopiihan se», herra Martin sanoi ja huusi sitten kovemmalla äänellä ennen kuin nainen oli edes kääntynyt: »Tarvitsemme jonkun toisen Emilyn.»

Emilyistä ei ollut pulaa. Emilyjä oli paljon enemmän kuin Georgeja. Ilmoittautumisia hoitaneena tiesin sen. Poistuva Emily ohitti sisään tulevan Emilyn, viitisentoista vuotta nuoremman tytön, jonka hohtavat, keltaiset hiukset olivat valloillaan. Tyttö keinutti hivenen lanteitaan, niin että soma hame hulmusi. Oli pelottavaa nähdä, miten nopeasti aika kuluu. Tiesin, ettei ensimmäinen tarjokas palaisi jonoon.

Mutta siitä Georgeta minä pidin. Näyttämömestarien jälkeen rima oli hyvin matalalla. George pysyi mukana vielä kolmen kierroksen ajan ja teki joka kerta jotain eri lailla reagoiden tyttöön, jonka kanssa luki. Kun Emily puhui kimakasti, George oli asiallinen. Kun Emily oli arka, George oli hiljaisen suojelevainen. Kolmas – joka tiesi hoitaneensa osuutensa liian nopeasti – alkoi itkeä. Ensin ilmaantui vain muutama kyynel, aika vaikuttavaa oikeastaan, mutta sitten hän ei enää hallinnut itseään vaan vollotti ääneen. »George, älä nyt ajattele noin. En tiedä, miksi sanoin niin –»

George kaivoi esiin nenäliinan. Oliko heillä kaikilla nenäliina taskussaan? Hän kuivaili Emilyn kasvoja, päästi yhden ainoan tyyntyttelevän äännähdyksen, joka sai kuin ihmeen kautta tytön tyyntymään. Tunsin kylmiä väreitä salin perällä.

Monet myöhemmät Georget lukivat repliikkinsä aivan kuin pyrkisivät Peter Paniksi. Mitä vanhempia he olivat, sitä enemmän he hypähtelivät kohtauksessa, joka ei vaatinut hypähtelyä. Emilyt olivat vapisevia, tunteilevia, jokainen repliikki oli

ahdettu täyteen inhimillisen kokemusmaailman laveutta. He olivat *vihaisia ja pahoillaan ja hyvin liikuttuneita*. Aloin ihmetellä, oliko rooli hankalampi kuin olin kuvitellut.

Kuuntele nyt itseäsi, mieleni teki huutaa salin perältä. Kuuntele, mitä sanot.

Joku keskinkertainen George pysyi kuvassa kolmen tai neljän Emilyn ajan, koska häntä tarvittiin, mutta tosi huono vain yhden. Näyttämöestariit olivat herättäneet minussa myötehäpeää, ja Georget, ainakin ensimmäisen jälkeen, pitkästyttivät, mutta Emilyt herättivät minussa syvää ärtymystä. He esittivät lukioluokansa fiksuinta oppilasta, ikään kuin tämä olisi löyhäpäinen. Emily Webb kyseli, sanoi totuuden ja tiesi, mitä tahtoi, mutta nämä Emilyt puristelivat pitkähelmaista hamettaan ja naukuivat kuin kissanpennut. Eikö kukaan heistä muistanut, millaista oli olla fiksu tyttö? Yksikään lukiolaistyttö ei ollut tullut pyrkimään Emilyn rooliin, ei ainakaan meidän koulustamme, mikä johtui varmaan siitä, että harjoituksia olisi liian monena iltana, jonka voisi käyttää paremminkin: kotiläksyihin, tarjoilijana toimimiseen tippien toivossa tai kavereiden kanssa hengailuun. Kukaan ei ollut tullut puhumaan meidän puolestamme.

Ja niinpä taas yhden Emilyn ja Georgen poistuttua näyttämöltä, vähän ennen kuin seuraava Emily ja George saapuivat, minä käänsin tuolini ympäri. Hetken harkitsin paluuta *Tohtori Živagon* pariin, mutta ojensinkin sitten käteni ilmoittautumislomaketta kohti. En siksi, että olisin halunnut näyttelijäksi, vaan siksi, että tiesin pystyväni parempaan. *Nimi*, lomakkeessa luki. *Taiteilijanimi (jos eri)*. Tekstasin nimeni: *Laura Kenison*. Kotiosoite, puhelinnumero, syntymäaika, muuta tarjottavaa minulla ei ollut, koulun jälkeen hoitamaani ompelutyötä Stitch-Itissä ei voinut millään muuttaa näyttelijäkokemukseksi. Kuuntelin koe-esiintymistä, joka oli parhaillaan käynnissä takanani. »No, vieLÄ VUOSI sitten PIDIN sinusta KOVASTI», Emily

lauloi. Taitoin ilmoittautumislomakkeen, työnsin sen Pasternakin väliin, otin sitten uuden lomakkeen ja aloitin alusta. Tällä kertaa kirjoitin nimeni muodossa L-A-R-A jättäen pois U:n, jonka olin vanhemmilta synnyttyäni saanut, koska uskoin, että uusi kirjoitustapa näyttäisi venäläiseltä ja siinä olisi suuren maailman tyyliä. Päätin, että herra Martin oli ollut oikeassa. Päätin olla se timantti.

»Sitä korutonta totuutta elämästä on turha selittää: iso osa elämästä unohtuu. Entä ne kipeät asiat, joista ei uskonut pääsevänsä koskaan? Nyt on jo epäselvää, milloin ne ovat tapahtuneet, kun taas sykhdyttävät vaiheet, sydämen seisauttavat ilon hetket, ovat pirstoutuneet ja hajaantuneet ja muuttuneet joksikin muuksi.»

Keväällä 2020 Laran kolme tytärtä palaavat perheen kirsikkatarhalle Pohjois-Michiganiin. Koko perheen poimissa satoa talteen työt pyytävät äitiään kertomaan yhä uudelleen ja uudelleen Peter Dukesta, kuuluisasta näyttelijästä, jonka kanssa Lara jakoi vuosia sitten niin lavan kuin sänkynsä. Kun Lara muistelee menneisyyttään, tyttäret tarkastelevat omaa elämäänsä ja suhdettaan vanhempiinsa – ja joutuvat lopulta arvioimaan uudelleen kaiken, mitä luulivat tietävänsä.

»*Kerro siitä kesästä* käsittelee rakkautta sen monissa eri muodoissa. Mutta se kertoo myös kuolemasta ja kaiken ohikiitävyydestä – siitä, miten elämä menee niin nopeasti. Se on... lisäksi lupaus siitä, että tapahtuipa mitä tahansa, taikuutta on olemassa.»

– LOS ANGELES REVIEW OF BOOKS

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-50984-5